

INFORME SOBRE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE

Febrer, 2015

ANTECEDENTS

El 27 de febrer de 2012 el Ple del Consell Valencià de Cultura (CVC) va aprovar una *Declaració sobre les percepcions i les actituds socials cap a la dona*.

En aquella Declaració el CVC manifestava la seua preocupació per l'augment de situacions de violència en les relacions de parella, a més de per una sèrie de fets que intenten denigrar la imatge de la dona transformant-la en una mercaderia i en un mer objecte sexual, sense altres qualitats. Així mateix, observàvem un alarmant retrocés en les conquestes socials aconseguides en les últimes dècades i en les actituds i els comportaments dels jòvens adolescents.

Destacàvem algunes de les causes que hui afecten més greument la dona: la denominada "feminització de la pobresa" o major incidència de la pobresa entre les dones, producte de la crisi econòmica; la utilització equívoca de la publicitat en el foment dels estereotips, i el manteniment, en els mitjans de premsa ordinaris, de les pàgines dites d'adults o de contactes, que poden encobrir la coneguda explotació de les dones pels proxenetes i les màfies.

Concloïem aquella Declaració fent una crida a totes les dministracions públiques, perquè no abaixaren la guàrdia en les accions, plans i pressupostos destinats a l'eradicació de la discriminació contra la dona. Reclamàvem polítiques d'igualtat referides als col·lectius més fràgils, vulnerables i invisibilitzats, com són els de les dones que patixen algun tipus de discapacitat física o psíquica i el de les dones immigrants que, en molts casos, deuen la seua permanència legal al nostre país a la seua relació amb el maltractador. I demanàvem a la ciutadania que fóra vigilant i exigent amb la defensa dels drets com a iguals de totes les persones, siguen els que siguen la seua creença, ideologia, raça o sexe, tal com marca l'article 14 de la nostra Constitució.

Però la situació de discriminació i violència, lluny de millorar, s'agreuja. Per això el CVC ha decidit estudiar este problema amb la profunditat necessària, és a dir amb un informe específic en el qual s'ha comptat amb les declaracions efectuades per professionals experts en la matèria en les seues compareixences davant de la Comissió Jurídica: Susana Gisbert, fiscal de violència de gènere de la Comunitat Valenciana; Elena Martínez, directora del Centre Multidisciplinari de la Universitat de València; i Cristina Nadal, del Centre 24 hores de la Generalitat Valenciana.

LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE, UNA ASSIGNATURA PENDENT

A pesar de l'optimisme dels qui afirmaven que el segle XXI tindria cara de dona i que s'hi aconseguiria la igualtat plena, lamentablement les dades ens demostren que els valors dominants del patriarcat, l'absurd manteniment d'una desigualtat injustificable i el silenci còmplice davant de la violència de gènere es mantenen i fins i tot proliferen en tot tipus d'ètnies, societats i territoris, de manera tal que podem considerar les agressions una assignatura pendent.

Per tant, el CVC insta a reflexionar sobre l'absència d'igualtat en la pràctica i sobre el sistemàtic incompliment dels drets humans, especialment quan ens referim a les dones.

Les dones de l'Orient Mitjà o d'Àfrica que viuen tancades dins dels seus burkes, que són segrestades i utilitzades com a objectes sexuals o en el curs de negociacions politicoreligioses, com les atrocitats comeses per Boko Haram, les ablacions rituals, les morts per lapidació, o les "desaparegudes" a Mèxic o Guatemala, són alguns dels milers de casos.

Una de cada tres persones de sexe femení, és a dir, un de cada sis habitants del planeta, patix violència de gènere. 133 milions han patit algun tipus de mutilació genital; una de cada 10 xiquetes ha estat sotmesa a coits forçats. El cas dels matrimonis de xiquetes mereix una menció especial. Més de 700 milions de dones es van casar sent menors; un terç, aproximadament 250 milions, ho van fer amb menys de 15 anys. Eixes xiquetes són obligades al matrimoni per mitjà d'acords o

negociacions entre adults, sense cap respecte als Drets de la Infància, consagrats en la Declaració de Ginebra sobre els Drets dels Infants de 1924, i la Convenció sobre els Drets dels Infants de 1989.

La violència contra la dona s'exercix tant fora del matrimoni com dins. En 2012, la meitat de les assassinades en el món van morir a mans dels seus marits.

No pensem que es tracte d'un fenomen exclusiu d'altres països o de països menys desenvolupats. Els estudis del Centro de Investigaciones Sociológicas de l'estat espanyol mostren que cada any més de 600.000 dones patixen maltractament, i més de 2 milions han estat víctimes de violència de gènere alguna vegada al llarg de la seua vida.

ORIGEN DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE, UNA QÜESTIÓ TRANSVERSAL

Parlem d'una violència quotidiana, que es produïx cada dia i a tot arreu, i que afecta per igual a dones de diferents edats, ètnies, procedències, classes socials, nivell d'estudis... Això ens permet afirmar que la lluita contra la violència de gènere continua sent la lluita per la igualtat essencial entre hòmens i dones.

El tràgic balanç de 59 dones assassinades i 5 xiquets i xiquetes, entre 19 mesos i 9 anys, assassinats junt amb les seues mares en 2014, ha estat marcat per l'alarmant augment, en un breu espai de temps, d'agressions sexuals, vexacions verbals i assassinats de dones en tot l'estat espanyol. La molt escassa reacció dels poders públics, i el clamorós silenci d'una part important de la societat, confirmen que les relacions entre hòmens i dones continuen construint-se sobre unes bases patriarcals que continuen apuntalant la desigualtat i la discriminació masclista. Això explica la transversalitat del problema.

En este context de desigualtat i discriminació patriarcal s'emmarquen tot tipus d'agressions contra les dones. Només una societat fonamentada i assentada en la igualtat real impediria que la crisi econòmica poguera servir de pretext o justificació als maltractaments.

Les declaracions i els comportaments clarament atemptatoris i denigrants cap a la dona que difonen alguns personatges i alguns mitjans, i la utilització abusiva del cos femení com a mer objecte d'ús i plaer, són factors de simplificació i embrutiment de la sensibilitat col·lectiva que poden promoure i suscitar la desigualtat, el masclisme i la violència sexista.

La igualtat real només pot construir-se per mitjà de la prevenció social i d'una educació continuada. Les polítiques i les estratègies utilitzades per a prevenir les agressions haurien de tenir com a base una educació afectivo-sexual en tots els nivells, que propiciara una sexualitat i una construcció de rols basada en el respecte mutu i en un sentiment d'igualtat essencial entre dones i hòmens. També cal reforçar els recursos econòmics i humans destinats al desenvolupament de polítiques d'igualtat actives, integrals i participatives, que tendisquen a la consecució d'una societat sense violència de gènere, en la línia d'allò que ha fet notar el Conveni del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita contra la violència contra la dona i la violència domèstica (Conveni d'Istanbul), que ja ha estat ratificat per 13 estats, inclòs l'espanyol, i les propostes enunciades pels col·lectius feministes.

Des de 2006 hi ha una Directiva Europea sobre Igualtat d'Oportunitats, que obliga a tots els estats membres de la UE a una avaluació de l'impacte de gènere, abans d'aprovar qualsevol norma legal. Com assenyala Morten Kjaerum, director de l'Agència dels Drets Fonamentals de la Unió Europea: «Una forma d'eliminar la violència de gènere és a través de la legislació. Una altra forma ha de ser per mitjà d'una cooperació major i reforçada entre la policia, les empreses, els metges i altres professionals sanitaris. Però sobretot, ha de promoure's un debat públic a tots els nivells de la societat que contraresti la normalització de la violència i de la persecució contra la dona en la nostra cultura i insistisca en el fet que perseguir o colpejar una dona és inacceptable». (ii)

SITUACIÓ DEL PROBLEMA EN L'ESPAI DE LA UNIÓ EUROPEA

Un nou informe de l'Agència dels Drets Fonamentals de la Unió Europea (FRA) de març de 2014 presenta els resultats de la major enquesta mundial realitzada sobre la

violència contra les dones, en el curs de la qual van ser entrevistades més de 42.000 dones, d'edats compreses entre 18 i 74 anys. L'enquesta revela la magnitud dels abusos patits per les dones a casa, a la faena, en públic i en la xarxa. A més de demostrar la proliferació dels casos de violència contra les dones, l'informe també detalla casos de violència física i sexual contra menors d'edat. L'enquesta palesa la necessitat que els responsables polítics reconeguen la magnitud del problema de la violència contra les dones i garantisquen que les respostes satisfaran les necessitats i els drets de totes les víctimes de violència contra les dones en la pràctica, i no solament sobre el paper.

«Simplement no es poden ni s'han d'ignorar les dades d'esta enquesta. L'enquesta de la FRA palesa que la violència física, sexual i psicològica contra les dones suposa una gran violació dels drets humans en tots els Estats membres de la UE», afirma el director de la FRA, Morten Kjaerum. L'enorme magnitud del problema és prova que la violència contra les dones no afecta només a unes poques dones, sinó que afecta tota la societat, cada dia. Per tant, els responsables polítics, la societat civil i els treballadors de primera línia han de revisar les mesures per a abordar tot tipus de violència contra les dones, sense importar on es produïska. Ara cal donar una nova dimensió a les mesures que aborden la violència contra les dones.»

En l'enquesta es preguntava a les dones per les seues experiències de violència física, sexual i psicològica, inclosa la violència domèstica. També es feien preguntes sobre actes d'aguait o persecució sexual, sobre el paper de les noves tecnologies en la manera en què les dones van experimentar l'abús i sobre les experiències de violència durant la infància.

A partir de les respostes de l'enquesta, algunes de les principals conclusions són:

El 33% de les dones ha experimentat violència física i/o sexual des que tenien 15 anys, la qual cosa equival a 62 milions de dones.

El 22% ha experimentat violència física i/o sexual per part de la seua parella.

El 5% de totes les dones han estat violades. Quasi 1 de cada 10 dones que han experimentat violència sexual per part d'una persona que no era la seua parella assenyalen que en l'acte més greu va participar més d'un violador.

El 43% ha experimentat algun tipus de violència psicològica per part de la seua parella actual o d'una anterior, com humiliacions en públic, prohibició d'eixir de casa, reclusió forçada, obligació de veure pornografia i/o amenaces físiques.

El 33% ha patit violència física o sexual durant la infància a mans d'un adult. El 12% va viure episodis de violència sexual, i la meitat d'estos van ser provocats per hòmens als quals no coneixien.

El 18% de les dones van patir casos de persecució des dels 15 anys i el 5% durant els 12 mesos anteriors a l'entrevista. Això equival a 9 milions de dones. El 21% de les dones que han patit persecució van assenyalar que esta va durar més de 2 anys.

L'11% de les dones han estat objecte d'insinuacions inapropiades en les xarxes socials o de missatges electrònics o de mòbil (SMS) sexualment explícits. El 20% de les jóvens (18-29) han estat víctimes de persecució cibernètica.

El 55% de les dones han experimentat algun tipus de persecució sexual. El 32% de totes les víctimes de persecució sexual van assenyalar que l'autor era un cap, un company o un client.

El 67% no van comunicar el cas més greu de violència per part de la seua parella a la policia o a qualsevol altra organització.

L'informe inclou una sèrie de propostes per a millorar la situació i donar suport a la UE i als responsables polítics nacionals, a fi que introduïsquen i apliquen mesures de gran abast, per a evitar la violència contra les dones i donar-li resposta:

- Tots els estats membres de la UE hauran de ratificar el Conveni del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita contra la violència contra les dones i la violència domèstica (Conveni d'Istanbul).
- Els estats membres de la UE hauran de considerar la violència del company íntim com un problema d'índole pública i no privada. D'esta manera, la legislació de tots els estats membres haurà de considerar que la violació produïda dins del matrimoni és igual a altres casos de violació, i haurà de respondre a la violència domèstica en la seua qualitat de greu problema d'interés públic.
- Els estats membres de la UE han de revisar l'abast de les actuals respostes legislatives i polítiques a la persecució sexual, i reconèixer que pot produir-se en diferents entorns i a través de diferents mitjans, com Internet o telèfons mòbils.
- La policia, els professionals sanitaris, els empresaris i els servicis especialitzats en el suport a les víctimes hauran de formar-se i disposar dels recursos adequats i les competències necessàries per a arribar a les víctimes.
- La policia i altres servicis pertinents hauran de formar-se per a reconèixer i entendre com afecta el maltractament psicològic a les víctimes, a fi de garantir que es reconeguen i es registren totes les formes de violència contra les dones i les menors d'edat en diferents entorns, i que es prenguen les mesures pertinents.
- Haurà d'instar-se a la policia a reconèixer i investigar de forma rutinària casos de persecució cibernètica.
- Internet i les plataformes de xarxes socials hauran de donar suport proactivament a les víctimes de persecució cibernètica, per a instar-los que denunciem els abusos i restringir el comportament indesitjat.

- Els servicis especialitzats de suport hauran de fer front a les necessitats de les víctimes que després de l'acte de violència tenen sentiments negatius, com l'autoinculpació i la sensació de vergonya.
- Les campanyes sobre violència contra les dones i les respostes a esta hauran de dirigir-se tant a hòmens com a dones. Els hòmens han d'implicar-se positivament en iniciatives que analitzen la manera en què alguns hòmens utilitzen la violència contra les dones.
- Hi ha una necessitat evident de millorar i harmonitzar la recollida de dades sobre la violència contra les dones, tant en els estats membres com entre ells.

LA SITUACIÓ AL NOSTRE PAÍS

En el moment en què estem redactant este informe, ja s'han produït 6 víctimes de violència de gènere.

No és cosa, doncs, d'abaixar la guàrdia en la lluita contra la discriminació sexista. Com assenyala la professora de Filosofia Rosa Cobo Media, «la desigualtat entre xiquetes i xiquets i entre hòmens i dones està tan arrelada en l'imaginari col·lectiu i en l'entramat social que es diria que pertany a l'orde natural de les coses. I el que apareix amb el segell de natural és difícil d'identificar conceptualment i de desmuntar políticament».

Es complixen deu anys de la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere, una llei que suposa un potent instrument que va situar Espanya entre els països més avançats i compromesos amb la lluita contra la violència de gènere. Però una llei no funciona si no es posen tots els mitjans i pressupostos per a fer-la possible i permetre el seu màxim desenrotllament.

En esta dècada hi ha hagut més de 700 dones assassinades. Els que treballen en la judicatura o en l'administració pública denuncien que la societat no acaba de prendre consciència del problema. És més, estos últims anys s'ha produït una "normalització del fenomen" i una "consolidació de certs comportaments masclistes", als quals cal afegir la influència de la crisi econòmica en la situació de vulnerabilitat i la falta d'independència de moltes dones. L'advocada Susana Martínez, presidenta de la Comissió d'Estudi de Maltractaments a Dones, assenyala que això és "no solament perquè moltes dones patixen una forta dependència econòmica i tenen més dificultats per a eixir del maltractament en què viuen, sinó també perquè hi ha menys mitjans per a atendre-les" (111).

Efectivament, la crisi econòmica i les retallades pressupostàries han afectat també la lluita contra la violència de gènere. En els últims tres anys, el pressupost s'ha reduït progressivament, i a això hem d'afegir la reducció de les partides destinades per les comunitats autònomes a programes especialitzats, com la disminució en un 50% de les subvencions destinades a organitzacions especialitzades i a l'Institut de la Dona.

Una altra mesura que s'ha vist reduïda són les campanyes publicitàries. Des del ministeri es planteja novament la seua posada en marxa, i més quan, segons el sondeig del mateix ministeri, el 60% de la població coneix l'existència d'una llei específica de violència de gènere, i el 70% sap que el telèfon 016 no deixa empremta en la factura. Però encara queda un ampli grup de població que desconeix els mitjans al seu abast.

D'altra banda, les denúncies han caigut un poc més d'un 9% en els últims anys. Segons els experts, la dada no indica que s'hagen reduït els maltractaments, sinó que es denuncien menys. Així ho indica la primera estadística europea, a la qual ens hem referit anteriorment en este informe, que advertix que només una de cada tres dones assassinades havia denunciat.

Esta informació es completa amb les dades que s'han realitzat al nostre país. Espanya ha realitzat quatre macroenquestes, en 1999, 2002, 2006 i 2011. En esta última, realitzada pel Centre d'Investigacions Sociològiques, es destaca que el 27,4% de les dones que van dir haver patit violència de gènere alguna vegada en la

vida van indicar que havien denunciat el seu marit/parella o exmarit/exparella, i el 72,6% no havia denunciat mai. Esta falta de denúncies s'agreuja pel fet que una de cada quatre dones que havien denunciat va retirar posteriorment la denúncia.

Segons assenyala l'informe elaborat després d'esta última macroenquesta, la manifestació de maltractament es dona en dones de qualsevol edat, classe social, situació laboral, dimensions del municipi on residixen, nivell educatiu, posicionament ideològic i creences religioses. L'informe mostra la importància de l'impacte de la crisi econòmica. Mentre que les dones que estaven en situació de desocupació en 2006 representaven el 7,7% del total d'enquestades, el percentatge d'aturades en la Macroenquesta de 2011 va ser del 17,2%. Entre les maltractades alguna vegada en la vida de l'enquesta de 2006, estaven en l'atur el 11,6%, percentatge que passa al 25,8% en la Macroenquesta de 2011. (iiii).

La situació en estos tres últims anys no ha millorat en relació a la violència de gènere. En este informe adjuntem les últimes taules publicades per l'Instituto de la Mujer y por la Igualdad de Oportunidades del Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.

VÍCTIMAS MORTALES POR VIOLENCIA DE GÉNERO SEGÚN COMUNIDAD AUTÓNOMA

	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
24-nov																
TOTAL	45	54	52	61	73	56	76	71	69	57	72	71	54	50	63	54
ANDALUCÍA	10	11	8	16	18	14	9	8	21	9	19	13	10	12	10	13
ARAGÓN	0	2	1	2	2	0	1	2	1	4	2	2	3	1	0	0
ASTURIAS	0	1	1	2	5	0	1	2	3	1	0	2	0	2	0	1
BALEARES	3	2	2	1	2	1	1	1	3	4	2	4	4	2	1	3
CANARIAS	1	2	2	3	7	5	5	6	4	6	2	6	7	5	5	2
CANTABRIA	0	2	0	0	0	0	0	2	0	0	2	1	0	0	0	1
CASTILLA - LA MANCHA	0	4	4	1	3	1	3	5	4	2	4	2	0	2	3	5
CASTILLA Y LEÓN	2	3	2	2	4	1	6	3	3	4	2	4	4	1	3	3
CATALUÑA	12	4	13	9	11	10	10	12	10	8	11	12	7	7	8	9
C. VALENCIANA	4	9	6	8	8	9	10	10	8	6	9	7	9	9	7	6
EXTREMADURA	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	2	1	1	0	1	1
GALICIA	6	3	4	3	2	3	7	5	0	1	2	5	3	0	4	2
MADRID	5	9	6	9	7	5	11	9	5	4	5	5	4	6	17	4
MURCIA	0	0	0	2	1	2	4	2	3	2	4	3	0	2	1	1
NAVARRA	0	0	0	1	0	0	3	1	0	2	1	1	1	0	1	1
PAÍS VASCO	1	1	2	2	2	2	3	2	3	3	4	0	1	1	2	1
LA RIOJA	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	1	2	0	0	0	1
CEUTA	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
MELILLA	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0

Fuente: Delegación del Gobierno para la Violencia de Género (Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad) desde 2006. Los datos anteriores proceden del Instituto de la Mujer a partir de información de prensa y del Ministerio del Interior. Más información en:

<http://www.msssi.gob.es/ssi/violenciaGenero/portaEstadistico/home.htm>

Tabla actualizada a fecha 24 de noviembre de 2014

Considerant les dimensions i la importància del problema, hem d'instar les administracions públiques competents a fer uns altres estudis que ens permeten actualitzar, de manera global, la situació de la violència exercida contra les dones, tenint en compte que, com ja hem assenyalat, en 2014 va haver-hi 59 dones assassinades i 5 menors.

En este informe hem volgut destacar algunes dades, arreglades i publicades per l'Institut de la Dona, que ens pareixen significatives i que es referixen a l'edat i a la nacionalitat de la víctima i de l'agressor.

VÍCTIMAS MORTALES POR VIOLENCIA DE GÉNERO SEGÚN GRUPO DE EDAD DE LA VÍCTIMA
Y SEGÚN GRUPO DE EDAD DEL AGRESOR

	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
--	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

24-nov

VÍCTIMA	TOTAL	45	54	52	61	73	56	76	71	69	57	72	71	54	50	63
	Menor de 16	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0
16-17	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1	1	1	2	0	1	1
18-20	0	1	1	3	0	5	4	2	2	4	5	0	2	0	2	2
21-30	4	12	13	14	16	11	20	19	15	14	13	16	16	18	15	15
31-40	12	18	7	17	21	17	15	15	27	15	17	27	11	18	26	26
41-50	15	10	10	12	18	9	19	15	9	10	9	15	6	5	8	8
51-64	8	5	9	8	13	7	11	9	5	3	10	4	7	5	7	7
Mayor de 64	6	7	11	7	4	7	6	11	10	10	12	7	9	4	4	4
No consta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	1	0	0	0

	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
--	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

24-nov

AGRESOR	TOTAL	45	54	52	61	73	56	76	71	69	57	72	71	54	50	63
	Menor de 16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16-17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1
18-20	1	1	1	0	1	1	1	0	3	1	2	0	0	0	1	1
21-30	3	5	5	9	5	11	13	15	10	13	14	7	10	9	7	7
31-40	11	18	15	12	24	16	21	19	24	15	17	24	14	17	19	19
41-50	12	17	9	17	16	10	18	15	14	12	13	16	11	9	14	14
51-64	10	4	9	14	18	7	12	9	6	3	6	12	5	5	6	6
Mayor de 64	8	9	13	9	9	11	11	13	12	10	16	7	11	6	7	7
No consta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3	5	3	4	8	8

Fuente: Delegación del Gobierno para la Violencia de Género (Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad) desde 2006. Los datos anteriores proceden del Instituto de la Mujer a partir de información de prensa y del Ministerio Interior. Más información en:

<http://www.msssi.gob.es/ssi/violenciaGenero/portalEstadistico/home.htm>

Tabla actualizada a fecha 24 de noviembre de 2014

VÍCTIMAS MORTALES SEGÚN NACIONALIDAD DE LA VÍCTIMA
Y SEGÚN NACIONALIDAD DEL AGRESOR

		2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	
		24-nov															
VÍCTIMA	TOTAL	45	54	52	61	73	56	76	71	69	57	72	71	54	50	63	
	Españolas	32	38	41	40	45	36	43	43	49	41	54	62	37	36	50	
	Extranjeras	13	16	11	21	28	20	33	28	20	16	16	9	13	9	9	
	No consta											2		4	5	4	
% Víctimas extranjeras sobre total de víctimas de nacionalidad conocida		28,9	29,6	21,2	34,4	38,4	35,7	43,4	39,4	29,0	28,1	22,2	12,7	24,1	18,0	14,3	

		2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	
		24-nov															
AGRESOR	TOTAL	45	54	52	61	73	56	76	71	69	57	72	71	54	50	63	
	Españoles	33	37	39	43	44	32	48	44	50	42	52	59	37	32	44	
	Extranjeros	12	17	13	18	29	24	28	27	19	14	16	11	12	13	8	
	No consta										1	4	1	5	5	11	
% Agresores extranjeros sobre total de agresores de nacionalidad conocida		26,7	31,5	25,0	29,5	39,7	42,9	36,8	38,0	27,5	24,6	22,2	15,5	22,2	26,0	12,7	

Fuente: Delegación del Gobierno para la Violencia de Género (Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad) desde 2008. Los datos anteriores proceden del Instituto de la Mujer a partir de información de prensa y del Ministerio. Más información en:

<http://www.msssi.gob.es/ssi/violenciaGenero/portalEstadistico/home.htm>

Tabla actualizada a fecha 24 de noviembre de 2014

L'Institut Nacional de Estadística va fer una valoració de les dades de l'any 2013, en el qual va haver-hi 54 dones assassinades, dos més que l'any anterior, 2012. (Ja sabem que en 2014 es van produir 59 víctimes.) Només 11 de les víctimes mortals (el 20,4% del total) havien denunciat el seu agressor.

En el quadro següent podem comprovar com ha anat reduint-se el nombre de denúncies per violència de gènere, la qual cosa indica el retrocés que s'està produint respecte a esta qüestió i fins i tot respecte a la seua percepció social.

DENUNCIAS POR VIOLENCIA DE GÉNERO SEGÚN COMUNIDAD AUTÓNOMA

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
TOTAL	124.894	128.543	134.002	134.105	135.540	142.125	126.293
Andalucía	27.056	26.915	27.727	27.693	26.838	29.102	28.266
Aragón	3.074	3.228	3.392	2.573	2.848	3.336	2.853
Asturias (Principado de)	2.438	2.431	2.656	2.147	2.373	2.387	1.926
Balears (Illes)	4.372	4.739	4.417	4.231	4.453	4.690	3.910
Canarias	7.111	7.701	8.049	8.326	8.982	9.087	8.894
Cantabria	1.137	1.106	1.168	1.231	1.172	1.214	1.122
Castilla y León	4.154	4.132	4.288	5.665	5.370	5.193	3.885
Castilla-La Mancha	4.359	4.311	5.384	4.427	5.090	5.459	5.265
Cataluña	17.149	17.777	18.475	18.866	18.218	20.365	18.424
Comunidad Valenciana	17.070	17.830	18.540	19.369	19.350	1.903	15.614
Extremadura	1.934	1.967	1.995	1.778	1.702	1.632	1.536
Galicia	5.174	4.788	5.153	5.270	6.068	5.959	5.181
Madrid (Comunidad de)	19.506	20.935	20.708	21.195	20.863	22.480	18.975
Murcia (Región de)	4.656	4.796	5.766	5.513	6.085	6.189	4.872
Navarra (Comunidad Foral)	1.219	1.333	1.449	1.470	1.236	1.490	1.377
País Vasco	3.937	3.853	4.125	3.691	4.058	3.739	3.444
Rioja (La)	548	701	710	660	834	800	749

Fuente: Consejo General del Poder Judicial. Más información en:

[http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Violencia doméstica y de genero/Actividad del Observatorio/Datos estadisticos](http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Violencia%20domestica%20y%20de%20genero/Actividad%20del%20Observatorio/Datos%20estadisticos)

Tabla actualizada a fecha 3 de junio de 2014

CONSIDERACIONS

Les compareixences ens van permetre fer algunes consideracions significatives.:

La Llei 1/2004 és un instrument idoni per a combatre legislativament la violència de gènere. Ara bé, la llei necessita ser implementada amb els mitjans i recursos necessaris per al seu correcte desplegament. A més, hi ha parts de la llei que no estan prou tractades, com les mesures de prevenció basades en l'educació dels adolescents i en el control de la publicitat.

L'aposta per l'especialització judicial s'ha quedat a mitjan camí. Els jutjats de violència amb guàrdia permanent no s'han desenrotllat per igual en totes les comunitats autònomes, i els Jutjats Penals no s'han especialitzat a la Comunitat Valenciana. Segons els professionals judicials, hi ha un desequilibri de la regulació penal en temes com la sanció en les penes greus i la variable de reincidència.

Les compareixents també van insistir en l'educació, tant en l'àmbit domèstic i professional com a les aules. Segons les estadístiques realitzades en 2011 i 2014, un 31% dels adolescents ignoren la dimensió de la violència de gènere i tenen una percepció errònia de les seues implicacions i les seues causes. Desconeixen també el risc que pot suposar la ciberpersecució. Continua sent més necessari que mai, per tant, educar en igualtat.

Un altre tema que les compareixents van mencionar va ser el paper dels mitjans de comunicació, que van pactar una mena d'autoregulació que no s'aplica. Per tant, caldrà incidir en la capacitat normativa i aplicar les sancions corresponents establides per la Llei.

Comprovem que no hi ha les garanties necessàries per a protegir la víctima i els menors de les agressions, i que hi ha por a interposar la denúncia. La situació d'una dona maltractada és de vulnerabilitat psicològica. Per començar, sol desconèixer els seus drets i quin procediment legal ha de seguir. Després es troba amb nombroses dificultats per a aconseguir la reinserció social: la custòdia dels fills, el restabliment de les relacions familiars, la inexistència d'ajudes econòmiques o la falta de recursos en el fons d'emergències, la reinserció laboral, la pensió dels fills...

Ben sovint, el menor pertany a un col·lectiu silenciós i vulnerable, molt exposat a l'agressió psicològica. A la Comunitat Valenciana hi ha uns 1500 menors d'edat que no reben cap atenció per part dels professionals.

Per a fer-se una idea de la dimensió de la violència de gènere a la nostra comunitat, convé saber que el Centre 24 hores atén a unes 1.000 dones per semestre, i rep una mitjana de 100 telefonades diàries. Les dones que acudixen al centre estan molt deteriorades físicament i emocionalment, i en molts casos arriben acompanyades

de la policia, de manera que el primer pas ha de ser confortar-les i assessorar-les en la presa de decisions. L'experiència dels professionals indica que per tal que una dona maltractada demane ajuda de qualsevol tipus es necessiten més de 5 anys de maltractament.

Tal com van assenyalar les compareixents, ens trobem en uns moments d'un cert pessimisme, afavorit en part per la contracció i les retallades en les polítiques socials i d'igualtat. Potser hi ha més conscienciació, però no més acció social.

Hem de tenir present que cal eradicar el problema no només amb lleis i sancions, sinó, com bé assenyala Miguel Lorente, exdelegat del Govern d'Espanya per a la violència de gènere i una de les persones amb un millor coneixement del problema: «Cal treballar en la causa de la violència, que són els hòmens maltractadors. Amb educació, per a trencar estereotips i eixa construcció cultural que els impel·lix a actuar per a preservar el que ells consideren que ha de ser la conducta femenina. Hem d'inculcar que la dona no és una cosa i que té els mateixos drets».[\(iv\)](#).

Esta educació, que hauria de propiciar un canvi cultural en la imatge de la dona, ha de fer-se de forma global, amb tots els mitjans al nostre abast, des de l'ensenyament en els col·legis als mitjans de comunicació i fins i tot apel·lant a les distintes comunitats religioses i al compromís ètic dels seus líders contra la violència de gènere.

PROPOSTES

- Desplegament de la Llei Integral 1/2004 contra la violència de gènere, i implementació de tots els mitjans materials i humans necessaris.
- Creació de departaments específics per a dissenyar polítiques d'igualtat i contra la violència de gènere que garantisquen que els projectes es proposen i s'avaluen al màxim nivell administratiu i polític.

- Creació de consells contra la violència de gènere, compostos per organitzacions i associacions de dones. Els seus informes haurien de ser preceptius i, segons els temes de consulta, preceptius i vinculants.
- Creació de plans autonòmics i municipals d'igualtat de gènere. En compliment de la Llei d'Igualtat, estos plans d'igualtat han de partir d'una visió i una actuació transversals. Per tant, la seua coordinació i la seua avaluació han de dependre d'uns òrgans interdepartamentals.
- En el disseny dels plans per a eradicar la violència de gènere és necessari que una gran varietat de grups actuen per a combatre la violència contra les dones, inclosos els empresaris, els professionals sanitaris, els educadors, els científics, els professionals dels mitjans de comunicació, els agents dels cossos i forces de seguretat, el personal que treballa en l'àmbit judicial i els proveïdors de servicis d'Internet. En eixe sentit, és imprescindible vincular-hi els líders de totes les confessions religioses, perquè es manifesten activament contra tota manifestació d'opressió o violència exercida contra les dones.
- El govern d'Espanya ha de traslladar a la nostra legislació tots els aspectes que contempla el Conveni del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita contra la violència contra les dones i la violència domèstica (Conveni d'Istanbul). Les comunitats autònomes han d'aplicar estes mesures en les seues legislacions específiques.
- Com la resta dels estats membres de la UE, el govern d'Espanya haurà de considerar la violència del company íntim com un problema d'índole pública i no privada, i haurà de respondre a la violència domèstica en la seua qualitat de greu problema d'interés públic.
- El Govern valencià ha de revisar l'abast de les actuals respostes legislatives i polítiques a la persecució sexual, i reconéixer que pot produir-se en diferents entorns i a través de mitjans en contínua evolució, com Internet o els telèfons

mòbils. En conseqüència, pareix necessari regular amb més precisió els delictes relacionats amb les noves tecnologies.

- És necessari presentar propostes inèdites i creatives per a la formació dels ciutadans i ciutadanes del present i del futur. Cal educar en igualtat, en tots els nivells de l'educació formal i no formal. En este sentit, convé insistir, des del punt de vista científic, en la igualtat essencial de tots els éssers humans. Independentment del seu grup ètnic, del seu sexe o de la seua condició social, tots presenten 23 parells de cromosomes en les seues cèl·lules somàtiques: 22 autosomes i un parell de cromosomes sexuals (dos X en el cas de les dones i un cromosoma X i un altre Y en el cas dels hòmens), i que és molt més el que tenim en comú que el que ens separa.
- Cal crear un nou "Pacte Social", insistint en l'explicació del concepte de patriarcat i en els seus efectes sobre els rols i el model de desenvolupament social. Pareix evident que l'espècie humana podria haver avançat més, econòmicament i socialment, si la seua vulnerabilitat no haguera impedit a la majoria de les dones exigir el compliment dels seus drets. Per tant, és necessària una coresponsabilitat social.
- Cal examinar de manera específica els reptes relatius als mitjans de comunicació. Després del evident fracàs de la denominada "autoregulació dels mitjans de comunicació", establida en la Llei, ha d'exigir-se la coresponsabilitat dels responsables polítics per a establir "regulacions" i "sancions".
- Els professionals dels cossos i les forces de seguretat, els professionals sanitaris, els empresaris i els servicis especialitzats en el suport a les víctimes hauran de formar-se i disposar dels recursos adequats i les competències necessàries per a atendre les víctimes.
- La policia i altres servicis pertinents hauran d'educar-se i formar-se per a reconèixer i entendre com afecta el maltractament psicològic a les víctimes, a fi de garantir que es reconeguen i es registren totes les formes de violència

contra les dones i les menors d'edat en diferents entorns, i que es prenguen les mesures corresponents.

- Els servicis especialitzats de suport hauran d'abordar les necessitats de les víctimes que després de patir un acte de violència de gènere tenen sentiments negatius, com l'autoinculpació i la sensació de vergonya.
- Cal regular de manera específica la custòdia compartida davant d'una situació de violència de gènere.
- Les campanyes sobre la violència contra les dones i les respostes a esta hauran de dirigir-se tant als hòmens com a les dones. Els hòmens han d'implicar-se positivament en iniciatives que analitzen com alguns hòmens practiquen la violència contra les dones.
- És necessari millorar, harmonitzar i actualitzar l'arreglada de dades sobre la violència contra les dones.
- Es necessiten plans integrals municipals contra la violència de gènere, en coordinació amb altres administracions, que prioritzen la sensibilització, la prevenció i la detecció de situacions de violència masclista i incloquen mesures específiques per a evitar el desemparament de les dones amb algun tipus de discapacitat o de les dones immigrants en situació irregular, i també mesures per a pal·liar la situació de desemparament legal que produïx l'augment de les taxes judicials i administratives.
- Cal fomentar l'expressió de la repulsa total davant de cada cas de víctimes mortals de la violència masclista. Com més gran siga el rebuig en l'àmbit públic contra el maltractament, millor i més avançarem en el rebuig social.
- Cal millorar l'existència de dispositius d'urgència per a les dones víctimes de violència (al marge de la seua sol·licitud o no d'una orde de protecció) en coordinació amb les diverses administracions.

- Cal fomentar el desplegament de programes destinats a l'atenció de dones en situació de marginació i exclusió social.
- És imprescindible desplegar polítiques encaminades a l'abolició de l'esclavitud sexual i del proxenetisme, com a formes extremes de violència de gènere. Tant els municipis com el Govern valencià han d'emprendre polítiques actives encaminades a regular, controlar i eradicar totes les activitats que tinguen relació amb l'explotació sexual.
- Cal establir mecanismes de control de la publicitat i dels continguts televisius o radiofònics que atempten contra la dignitat de les dones.
- Seria molt convenient establir quotes específiques d'accés a habitatges de promoció oficial per a les persones amb càrregues familiars no compartides i per a les dones víctimes de la violència de gènere i amb escassos recursos econòmics
- Ens pareix prioritari l'exercici d'activitats escolars complementàries, amb plantejaments que potencien els valors no sexistes i contraris a qualsevol tipus de discriminació.

CONCLUSIONS

- 1) És urgent i inexcusable que la societat en el seu conjunt, hòmens i dones, expresse públicament el seu rebuig més ferm de la violència de gènere, i que s'exigisca als poders públics la implicació necessària per a eradicar-la.
- 2) És urgent emprendre actuacions tendents al desplegament de la Llei Integral, amb la implementació de totes les mesures i els recursos humans, materials i econòmics necessaris per a garantir la seua correcta aplicació.
- 3) Com es desprén del contingut d'este informe, la violència de gènere és una qüestió transversal. Està present en diferents espais territorials i afecta dones

i hòmens de tots els àmbits socials. Per tant, les intervencions han de ser integrals, amb implicació i coresponsabilitat de totes les administracions públiques, agents socials i ciutadania. Per a aconseguir eixos objectius, plantegem la posada en marxa de les propostes assenyalades en l'apartat anterior.

- 4) La igualtat real es construeix per mitjà de la prevenció i l'educació permanent. Per tant, les polítiques i estratègies utilitzades per a prevenir les agressions han de partir d'una educació afectivo-sexual en tots els nivells, que facilite el desenvolupament de relacions basades en el respecte i la igualtat real entre dones i hòmens. Eixa educació requereix també ser complementada amb mesures legals i amb la formació dels agents que intervenen en tot el procés de configuració de rols i identitats i de prevenció de la violència.
- 5) Fem una crida a tots els agents i sectors responsables de la transmissió dels valors culturals i de la formació de la societat, des del sistema educatiu als mitjans de comunicació i les distintes confessions religioses. Cal eradicar l'arrel cultural que sustenta la primacia del masclisme i el patriarcat com a pilars caducs i antiquats de construcció social. És evident que aconseguir l'efectiva igualtat entre hòmens i dones suposa la modificació i la superació dels patrons culturals d'altres temps. Una societat avançada requereix la col·laboració de tots els seus membres, i no pot sustentar-se en el domini abusiu d'uns sobre altres.

D'este informe se n'enviaran còpies a la Presidència de la Generalitat Valenciana, a la Conselleria de Benestar Social, Conselleria d'Educació, Cultura i Esports, a la Secretària d'Estat del Ministeri de Sanitat, Assumptes Socials i Igualtat, a les Universitats, a la Federació Valenciana de Municipis i Províncies, a les compareixents, a les seccions sindicals de les dones i a les organitzacions i associacions de dones.

Comissió Jurídica
Febrer 2015

BIBLIOGRAFIA I HEMEROTECA:

- Macroequesta de la Unió Europea 2014.
- Macroequesta del 2011 del Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales y Igualdad.
- Dades publicades en 2014 per l'Institut de la Mujer y por la Igualdad de Oportunitades.
- "La violencia de género es un abuso de derechos humanos". *Morten Kjaerum, director de l'Agència dels Drets Fonamentals de la Unió Europea. El País. 9 octubre, 2014.*
- "Una década de machismo". *El País. 20 març, 2014.*
- "Espacios para romper el maltrato". *El País. 24 agost, 2014.*
- "Las órdenes de protección de violencia de género descenden casi un 15,8% desde 2011". *El Mundo. 16/02/2015*
- "Uno de cada tres jóvenes considera inevitable controlar a su pareja" Informe "Percepción Social de la violencia de género en la adolescencia y la juventud". *El Mundo. 27/01/2015*
- "El 30% de los jóvenes varones cree que –cuando la mujer es agredida, algo habrá hecho-". *Las Provincias. 12/02/2015*
- "La incitación a la violencia de género será delito". *Las Provincias. 29/12/2014*
- "Vecinos contra la violencia de género". *Levante. 8/02/2015*
- "Los jóvenes mantienen actitudes sexistas peligrosas". *Levante. 12.02.2015*
- "Violencia machista: lo que las cifras esconden". *El Diario.Es. 11/02/2015*
- "De víctimas a supervivientes". *Valencia Plaza. 28/11/2013*
- "El 87% de los jóvenes sufre algún tipo de violencia a lo largo de su vida". *ABC. 21/01/2015*
- "Aumentan las víctimas de violencia de género que no declaran contra el maltratador". *La Vanguardia. 16/09/2014*

[i] "La violencia de género es un abuso de derechos humanos". *Morten Kjaerum, director de l'Agència dels Drets Fonamentals de la Unió Europea. El País. 9 octubre, 2014.*

[ii] "Una década de machismo". *El País. 20 març 2014.*

[iii] *Macroequesta de violència de gènere 2011. Elaborada pel CIS. Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.*

[iv] "Violencia contra las mujeres: la condena más injusta". *El País. 12 desembre 2014.*